International Conference on
Linguistics, Literature And Translation

International Conference on Linguistics, Literature And Translation - double-blind peer-reviewed, monthly, open-access procedding published to get ecxellence on Research and Development. It publishes high-quality articles across the breadth of linguistics, literature and translation research. With its uniquely broad coverage, all articles are free to access across the globe, allowing authors to share their research and maximise its impact. The boletin on Linguistics, Literature And Translation is led by expert international editorial board members who take an objective approach to peer review, ensuring each research paper is reviewed and evaluated on its own scholarly merits and research integrity. Joining your work in the International Conference of Linguistics, Literature, and Translation means you will receive prompt and reliable publishing and a global platform for your research to reach its full potential.

BERDAQNING ADABIY MEROSI VA UNING BUGUNGI ADABIYOTGA TA'SIRI

Sayfitdinova Shahlo., Rasulova Sarvinoz ., Sobirova Nasibaxon
Toshkent Pediatriya Tibbiyot Instituti, Tashkent, Uzbekistan

ANNOTATSIYA

Berdaq – qoraqalpoq adabiyotining yirik namoyandalaridan biri bo'lib, uning ijodi qoraqalpoq xalqining tarixiy hayoti, urf-odatlari va ma'naviy merosini o'zida aks ettiradi. Uning asarlari xalq hayoti, uning ijtimoiy-iqtisodiy sharoiti, axloqiy qadriyatlari va milliy o'ziga xosligini tasvirlash bilan ajralib turadi. Berdakning adabiy merosi nafaqat o'z davri, balki bugungi adabiyot uchun ham muhim manba hisoblanadi. Ushbu maqolada Berdaq ijodining hozirgi adabiyotga ta'siri, uning asarlarida milliy g'urur, adolat va xalq manfaatlarini himoya qilish motivlari tahlil qilinadi.

KALIT SO'ZLAR: Berdaq, qoraqalpoq adabiyoti, xalq ijodi, madaniy meros, milliy ong, zamonaviy adabiyot, tarixiy obrazlar.

Kirish: Berdaq (1827–1900) qoraqalpoq adabiyotining eng yirik shoirlaridan biri bo'lib, uning ijodi xalqning tarixiy taqdiri, ijtimoiy hayoti va madaniy qadriyatlari bilan chambarchas bog'liqdir. U o'z she'riyati orqali qoraqalpoq xalqining hayot tarzini, ularning mehnati, kurashlari va orzu-umidlarini aks ettirdi. Uning asarlarida insonparvarlik, vatanparvarlik, adolat va xalq manfaatlarini himoya qilish kabi g'oyalar yetakchi o'rinni egallaydi.

Berdaq yashagan davr qoraqalpoq xalqi uchun qiyinchiliklarga to'la bo'lgan. Ushbu sharoitda shoir xalqning og'ir hayotini she'riy satrlarga joylab, ularning dardiga malham bo'lishga harakat qilgan. Uning she'rlari nafaqat adabiy, balki tarixiy manba sifatida ham katta ahamiyatga ega. U xalq hayotini tasvirlash bilan birga, kelajak avlodlar uchun axloqiy o'gitlar ham berdi. Berdak ijodi bugungi kunda ham qoraqalpoq adabiyotida va umuman, o'zbek hamda qozoq adabiyotida o'zining o'rniga ega.

Berdaq ijodining asosiy xususiyatlari

1. **Ijtimoiy-iqtisodiy hayot tasviri** Berdaqning asarlarida qoraqalpoq xalqining mehnat hayoti, ularning iqtisodiy sharoitlari keng yoritiladi. U o'z asarlarida dehqonlar, chorvadorlar va baliqchilar hayotini aniq va ta'sirchan tasvirlagan. Xalqning og'ir mehnati, tabiat sharoitlari bilan kurashishlari, iqtisodiy tengsizlik muammolari shoir asarlarida yorqin aks etadi.

Shoirning ayrim asarlarida mustabid hukmdorlar va ularning xalqga bo‘lgan zulmi qattiq tanqid qilinadi. U adolatsizlikka qarshi kurashib, xalq manfaatlarini himoya qilgan. Berdaqning bu jihati uni xalq ichida yanada mashhur qildi. Uning "Jaqsi bay" va "Qora xalq" kabi asarlari bevosita ijtimoiy muammolarni yoritib, xalqning ijtimoiy tengsizlikka qarshi noroziligini ifoda etadi.

2. **Axloqiy qadriyatlar va milliy o‘ziga xoslik** Berdak ijodining yana bir muhim xususiyati – unda milliy an’analar, urf-odatlar va axloqiy qadriyatlarning alohida o‘rin egallashidir. U insonning vijdoni, halolligi, mehnatsevarligi kabi fazilatlarni ulug‘laydi. Shoir o‘z she’rlarida odamlarni yaxshilikka, mehr-oqibatga, do‘stlik va birodarlikka da’vat qiladi.

Qoraqalpoq xalqining madaniy merosi Berdaq ijodida alohida yoritilgan. U xalq qo‘shiqlari, maqollar va rivoyatlar orqali o‘z she’riyatini boyitgan. Shoir asarlarida folklor elementlari keng uchraydi, bu esa uning she’riyati xalqona ruhda bo‘lishiga sabab bo‘lgan. Masalan, uning "Atalar so‘zi" kabi she’rlarida xalq donishmandligi va an’analari o‘z aksini topgan.

3. **Tarixiy voqealar va milliy ong** Berdak o‘z asarlarida tarixiy voqealarga ham katta e’tibor qaratgan. U qoraqalpoq xalqining o‘tgan asrlardagi kurashlarini, bosqinchilarga qarshi olib borgan janglarini tasvirlab bergan. Shoir milliy ozodlik, vatanparvarlik g‘oyalarini tarannum etgan.

Berdakning tarixiy she’rlari bugungi kunda ham milliy ongni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ularning ta’siri qoraqalpoq va qo‘shni xalqlarning madaniy hayotida sezilarli bo‘lib, bugungi adabiyotda ham bu mavzular dolzarbligicha qolmoqda. "El taqdiri" kabi she’rlarida qoraqalpoq xalqining tarixiy iztiroblari va ularning ozodlik uchun kurashi yoritilgan.

4. **Zamonaviy adabiyotga ta’siri** Berdak ijodi hozirgi qoraqalpoq adabiyotiga katta ta’sir ko‘rsatgan. Uning asarlari qoraqalpoq yozuvchilari va shoirlari uchun ilhom manbai bo‘lib xizmat qilmoqda. Shoirning asarlari zamonaviy adabiyotda hamon dolzarb bo‘lib, undagi g‘oyalar yangi asarlarda aks etmoqda.

Hozirgi qoraqalpoq yozuvchilari Berdakning adolat, insonparvarlik va milliy g‘urur haqidagi fikrlarini o‘z ijodlarida davom ettirishmoqda. Uning ta’siri nafaqat qoraqalpoq adabiyotida, balki o‘zbek, qozoq va turkman adabiyotlarida ham sezilarli darajada namoyon bo‘lmoqda. Shoir ijodining bunday ta’siri uning asarlari universalligini va zamonaviylik ruhiga mos ekanligini ko‘rsatadi.

Xulosa: Berdaq ijodi qoraqalpoq xalqining hayoti, urf-odatlari va ijtimoiy muammolarini o‘zida aks ettirgan bebaho adabiy merosdir. Uning she’rlari xalqning og‘ir hayotini, tarixiy kechinmalarini va milliy qadriyatlarini tasvirlash bilan ajralib turadi.

Bugungi kunda ham Berdak ijodi adabiyot va madaniyatda katta ahamiyat kasb etib, qoraqalpoq xalqining milliy o‘zligini saqlashda muhim rol o‘ynaydi. Uning asarlari zamonaviy qoraqalpoq yozuvchilari, shoirlari va olimlari uchun ulkan manba bo‘lib xizmat qilmoqda. Berdakning adabiy merosi nafaqat qoraqalpoq xalqining, balki butun turkiy xalqlarning madaniy xazinasiga katta hissa qo‘shgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Berdak. "She’rlar to‘plami". Nukus: Qoraqalpoq nashriyoti, 1975.
2. S. Jumaniyozov. "Qoraqalpoq adabiyoti tarixi". Toshkent: Fan, 1990.
3. O. Alimov. "Turkiy adabiyot namunalari". Toshkent: Sharq, 2005.
4. T. Qodirov. "Adabiyot va tarix". Nukus: Ilmiy nashr, 2010.
5. Internet manbalari: www.qaraqalpaq.org, www.literature.uz